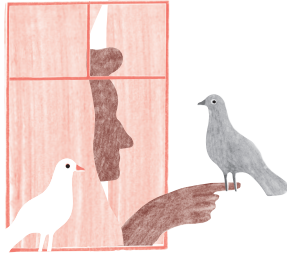

Fragment uit *Vanaf hier kun je de wereld zien*, Enne Koens, Luitingh-Sijthoff, 2021.
Dit fragment mag enkel gebruikt worden voor educatieve doeleinden en niet verder worden verspreid.

Meester Mo

Die middag lopen Vito en ik samen naar huis. Kevin was weer niet op het plein. Onderweg van school naar huis zwaaien we naar Vuk. Hij staat met zijn besmeurde schort achter de glimmende toonbank en zwaait terug. We zwaaien naar Grazia in de drogisterij. Ze is net bezig met een klant. Ze haalt doosjes en tubetjes uit het rek en houdt het de klant voor. Wanneer ze ons ziet zwaait ze terug. Iedereen kent ons en wij kennen iedereen.

Bij het pleintje sta ik stil en ik wijs. Vito kijkt in de richting van mijn vinger. Op het bankje zit meester Mo, de nieuwe gymleraar.

‘Meester!’

Hij kijkt op, maar hij ziet ons niet. We sluipen dichterbij en verstoppen ons achter de struiken die langs de rand van het pleintje staan.

‘Meester!’ roep ik weer. ‘Hier!’

We maken ons klein.

De meester staat op en kijkt om zich heen. Zijn handen in zijn zakken.

Meester Mo is anders dan alle gymleraren die we daarvoor hadden. Hij is zo mager als een lat en superstreng. Aan het begin van de les moeten we altijd op een rij gaan staan om hem te groeten.

‘Goedemorgen, kinderen,’ zegt hij dan.

En wij: ‘Goedemorgen, meester Mo.’

Dat hij zo streng is, maakt het extra grappig dat hij niet begrijpt waar het geroep vandaan komt. Hij loopt verdoofd over het pleintje en kijkt heen en weer van de straat naar de zandbak.

‘Boe!’ roep ik en ik spring achter de struiken vandaan. Vito springt achter me aan.

Meester Mo verstijft. ‘O, jullie zijn het,’ zegt hij dan.

‘Was u bang?’ vraagt Vito.

Meester Mo schraapt nerveus zijn keel. ‘Ik kan niet tegen harde geluiden.’

‘Wat bent u aan het doen?’ vraag ik.

‘Ik was even zomaar aan het zitten.’

Hij ziet er helemaal niet streng uit in zijn vrije tijd.

‘Waar woont u eigenlijk?’ vraag ik nieuwsgierig.

‘Daar.’ Hij wijst naar de flat boven de supermarkt. ‘Bij die roze gordijnen.’

Vito en ik kijken.

‘Hebt u roze gordijnen?’ vraagt Vito.

‘Die hingen er al, van de vorige bewoners.’

Er gaan allerlei verhalen over de meester rond. Dat hij uit zijn land gevlucht is met een boot. Dat de reis over zee wel dertig dagen duurde. Dat ze niets te eten hadden. Dat hij helemaal door Albanië, via Kroatië naar Nederland is gelopen. Ik bekijk meester Mo. Hij is nog steeds zo mager als een lantaarnpaal, maar vroeger, toen hij net bij ons kwam, was hij nog magerder. Ik weet dat hij supersterk is, want hij doet altijd alles mee tijdens de les, en hij wordt nooit moe. Toch denk ik dat die verhalen over hem bedacht zijn. Net zoals de verhalen over de heks die doodging.

‘Meester, bent u gevlucht?’

Hij kijkt me schichtig aan.

‘Ja,’ zegt hij. ‘Ik ben nu ruim vijf jaar hier.’

‘Waarom?’

‘Dat is geen leuk verhaal, Dee.’

‘Dat maakt niet uit, meester. Daar kunnen wij wel tegen,’ zegt Vito.

‘Ik weet niet of jullie ouders het prettig vinden als ik het aan jullie vertel.’

‘Mijn ouders zijn ook uit Italië naar Nederland gekomen, omdat ze daar geen geld konden verdienen,’ zegt Vito. ‘Toen ik nog niet geboren was.’

‘O, ja? Oké. Ik zal jullie een verhaal vertellen. Niet het ergste. Het verhaal van de ring. Het is een verhaal over vriendschap. Zijn jullie vrienden?’

‘Ja,’ zeggen Vito en ik tegelijk. Dat zijn we zeker. Al sinds we baby’s waren. Zodra we konden lopen speelden we samen. Soms bij hem en soms bij mij. Meestal bij hem.

‘Dat is mooi. Het verhaal begint zeven jaar geleden. Jullie waren nog maar klein. Mijn stad werd gebombardeerd. Er was daar niets dan rook en puin. Er gingen veel mensen dood. Ook mensen van wie ik hield. Van wie ik meer hield dan van mezelf. Mijn vader en mijn zusje. De stad werd een wonderbaarlijk doolhof. Mensen gaan door met leven, wat er ook gebeurt. Ze bouwen hutjes van lappen en steen. Ze maken een vuurplaats. Ze vertellen verhalen over vroeger en fantaseren over later. Ze zoeken naar doden tussen het puin. En als ze die gevonden hebben, zoeken ze naar dingen van vroeger. Er moeten daar miljoenen dingen van vroeger liggen, toch vonden we haast nooit iets. Alles was opgeslokt door het puin.’

Het gezicht van de meester verandert als hij verder vertelt, alsof hij niet helemaal meer hier is. ‘Op een dag sta ik op

straat. Ik wil brood gaan halen. Mijn vriend Daris is bakker.'

Daris met een D. Opletten. Ik stoot Vito aan.

Haastig gaan we naast de meester op het bankje zitten, onze oren gespitst.

'Zijn bakkerij was al aan het begin van de oorlog getroffen. Alleen de muren stonden nog rechtop, verder was alles weg, maar hij trok een paar grote stenen tussen het puin vandaan, maakte ze schoon en stookte er vuur tussen. Sindsdien bakt hij zijn brood zonder oven. Er rent een groep straatschoffies voorbij. Stof waait op. Heel even zie ik niets. Dan valt het stof weer neer voor mijn voeten. Ik volg het stof dat omlaag dwarrelt.'

Vito heeft ongemerkt zijn hand op mijn been gelegd. Ik til zijn hand op en leg hem terug op zijn eigen schoot. *Nee, Vito*, zeg ik met mijn ogen. Hij grijnst.

'Ik weet niet waarom, maar ik bekijk alles heel geconcentreerd,' zegt de meester. 'Geel stof bedekt mijn schoenen en broekspijpen. Het valt in de groeven van de weg. Ik kijk naar mijn voeten. Ik kijk naar de grond. En dan zie ik het: daar ligt een ring. Klein, van goud en met een fonkelende blauwe steen. Ik ken die ring. Het is de ring van Tesnime, de vrouw van Daris. Meteen herinner ik me haar handen die het brood kneedden. Haar handen die het haar van Daris streelden. Haar handen op haar buik toen ze zwanger was. Tesnime is

weg. Al bij een van de eerste bombardementen verdwenen onder het puin. We hebben haar niet teruggevonden. Maar hier, voor mijn voeten, ligt haar ring.'

We luisteren ademloos naar de meester. Het is waar, het is een droevig verhaal. Zo droevig dat ik er ook droevig van word. Maar ik wil niets liever dan horen hoe het verdergaat. Aan Vito's gezicht te zien voelt hij hetzelfde. 'Loopt het goed af, meester?' vraagt hij.

'Ja, het loopt goed af. Luister maar. Razendsnel pak ik de ring van straat. Voor er weer straatjongetjes voorbijkomen, of een kar met een ezel, mannen onderweg naar het ochtendgebed. Ik bekijk de ring van dichtbij. De steen flonkert. Mijn ogen zoeken verder. Opeens zie ik waar ik op hoop: aan de binnenkant van de ring zijn letters gegraveerd. Heel duidelijk zie ik een D en een T. Naast elkaar. En dan begin ik te rennen.'

'Waarom?'

'Ik moet de ring aan mijn vriend geven. Zo hard als ik kan, ren ik in de richting van zijn huis. Ik stuif door smalle straatjes, langs hutjes waar mensen wakker worden, een hond die blaft. Achter de restanten van de school woont Daris. Mijn school. Daar gaf ik les voordat alles veranderde. Ik ren langs de school. Er staat nog één muur overeind. De muur met het schoolbord.

Maar net op het moment dat ik zijn straat in ren, hoor

ik in de verte vliegtuigen naderen. Ik ren zo hard ik kan. “Daris!” roep ik. “Daris!” Maar iedereen om me heen begint ook te rennen, alleen de andere kant uit. Naar de kelders. Ze trekken me mee. Ik verzet me. Maar uiteindelijk moet ik me omdraaien. Ik laat me meevoeren. Een hoek om, een trap af. We kruipen tegen elkaar in het donker. Een kluwen huiverende mensen. Ik klem de ring tussen mijn vingers. Hij is zo klein, en de stad zo groot. Ik mag hem niet verliezen. De grond schudt. Alles beweegt. Geluid overspoelt me en ebt weer weg. Kinderen huilen. Volwassenen huilen al lang niet meer. Drie uur later schuift iemand het luik voor de ingang opzij. Voorzichtig schijnt er licht naar binnen. Het valt op onze hoofden, handen en voeten. Ik heb nog altijd niets gegeten. Ik sta op. Ik moet naar Daris. Zien of hij het overleefd heeft. Buiten is het donker. Het is pas twaalf uur. Op normale dagen staat de zon helder aan de hemel, maar nu is er zoveel stof dat het schemert. Overal haastige voetstappen. Geschreeuw. Het kan niet ver zijn. Ik weet dat het uren zal duren voor al het stof op de grond gevallen is. In gedachten loop ik de weg van de kelder naar de bakkerij, met mijn voeten probeer ik mijn gedachten te volgen. Eindelijk vind ik zijn huis. De bakkerij ziet er hetzelfde uit als eerder deze week. Dit keer is hij niet geraakt. Voorzichtig ga ik naar binnen, bang dat het gebouw in zal storten en dat het puin

me alsnog te pakken zal krijgen. “Daris!” Ik zie dat het vuur nog smeult. Ik zie het laatste brood dat hij bakte nog op de afgekoelde stenen liggen. Maar ik krijg geen antwoord. “Daris!” Ik loop door naar de kale planken waar hij slaapt met zijn moedertje. Daar zit ze. Ze klemt een gebedssnoer in haar hand. Zijn snoer.

“Waar is hij?” vraag ik.

“Hij is vertrokken.”

“Waarheen?”

“Europa,” zegt ze.

“Europa?”

Europa is dicht. Er staan hekken omheen die nog beter bewaakt worden dan het huis van de koning. Ik voel dat er iets kapotgaat vanbinnen. Ik ben te laat.

“Waarom heeft hij niet gewacht?” vraag ik.

“Het was genoeg,” zegt ze.

Ik knik.

“Jij moet ook gaan, Mootje.”

Opeens heb ik een brok in mijn keel. Mootje, zo noemde ze me altijd toen ik klein was. Als we de straten afgeschuimd hadden met de andere jongens en moe thuiskwamen in de bakkerij, dan rolde ze een warm platbrood voor me op, vers uit de oven. “Eten, Mootje,” zei ze dan.

“Ik ga ook,” zeg ik.

Nu Daris weg is, kan ik niet meer blijven.

Dan draai ik me om. Ik moet mijn moeder gedag kussen. Misschien wel voorgoed. De gedachte dat ik haar achter moet laten, beneemt me de adem. Ze is te oud, ze zou de reis naar Europa niet overleven. Maar ik moet me haasten. Misschien kan ik hem nog inhalen. In het voorbijgaan pak ik het laatste brood van de stenen, rol hem op en neem een hap. Ik prent me de geur in: zo smaakt het brood in mijn stad, in mijn land. Zo smaakt het brood van Daris.'

We zijn er stil van. Vito slikt. Moet hij huilen? Dan voel ik dat mijn eigen keel net zo dik is als die van hem en ik vergeet verder op Vito te letten.

Niemand van ons zegt iets. We kijken naar een klein meisje dat op de schommel is geklommen. De kettingen knarsen terwijl ze heen en weer zwaait. Meester Mo, Vito en ik luisteren naar het hoge gepiep.

'Heb je hem gevonden?' vraag ik dan.

'De reis hiernaartoe duurde twee jaar,' vertelt hij verder. 'Ik heb gewerkt in Egypte. Ik bakte falafel in Caïro. Maar de mensen zijn daar ook niet vrij. Als je niet mag zeggen wat je denkt, ga je uiteindelijk ook niet meer denken wat je dacht. Ik moest verder. Ik heb gezwommen voor mijn leven, ik heb sinaasappels verkocht in Athene, ik heb vijf maanden gelopen, ik heb schoenen geпоetst in Tirana, kantoren

schoongemaakt in Frankfurt. Nu ben ik hier.’

‘Maar heb je Daris gevonden?’ vraagt Vito ongeduldig.

De meester knikt. ‘Ik vond hem na lang zoeken op internet. Hij was in Engeland terechtgekomen. Ik stuurde hem per mail heel veel uitroeptekens en huilende gezichtjes en hij stuurde heel veel uitzinnig blijde gezichtjes terug. Ik stuurde hem hartjes. Hij stuurde mij bloemetjes. We hadden geen woorden. Toen gaf hij mij zijn nummer. Ik belde hem. Hij nam op. Hij fluisterde mijn naam. Toen was hij stil en ik begon te praten. Ik vertelde over de laatste dag, ik vertelde van mijn tocht en van de ring. Ik hoorde dat hij huilde. Maar ik kon niet huilen. Ergens in mijn lichaam was wel verdriet, maar zo ver weg dat ik het niet kon vinden.’

We staren naar het zand van de zandbak. Ik wil meester Mo vastpakken, hem troosten, maar ik durf niet. Hij is nog steeds mijn meester.

‘Heb je de ring nog?’ vraag ik.

Mo trekt een touwtje onder zijn shirt vandaan en dan zie ik de ring. Ik kijk. De ring van Tesnime. De steen schittert als een ster. Ik zie de letters. D en T. Als meester Mo vindt dat we genoeg gekeken hebben, stopt hij hem weer terug onder zijn shirt.

‘Ik heb vorig jaar mijn paspoort gekregen. Nu mag ik weer lesgeven, net als vroeger. Als ik genoeg geld gespaard heb,

ga ik hem opzoeken. Tot die tijd moet ik de ring bewaren.’
Hij klopt op zijn borst.

Ik kijk Vito aan. Ik denk niet dat de brief van Daris is, want Daris woont in Engeland, maar ik denk wel dat de brief net zo belangrijk is voor iemand als de ring voor Daris. Net zo belangrijk als de foto voor mij. Soms is iets het enige wat er nog is.

